

Agresivitatea adulților implicați în activitățile sociale

The adults' aggressiveness involved in social activities

Trofaila Lidia, doctor în psihologie, conferențiar universitar,

Catedra Psihopedagogie și Educație preșcolară, UST

În dependență de nivelul cultural în orice colectiv există o anumită cantitate de agresivitate determinată de competitivitate

(N. White)

Summary

Aggression is a hostile and destructive attitude targeting one or more people. This is common social phenomenon, especially found in adults that lack a workplace or higher education. The places governed by inhumane and lawless attitudes are more prone to aggressive and domineering tendencies. In places of higher education, where adults have superior studies, aggression is only found in particular cases and are not the norm. That being said, domineering tendencies may also arise during situations that incite anger.

Keywords: aggression, personality, personality traits, anxiety, domination, physical aggression, physic self-control, emotional balance, attitude, forms of behavior, coexistence, tolerance , unbalanced behavior.

Rezumat

Agresivitatea este o atitudine ostilă, distructivă, îndreptată asupra unei sau mai multor persoane. La adulți este un fenomen social frecvent întâlnit, îndeosebi, la acele persoane fără o anumită ocupație, loc de muncă stabil, studii. Acolo unde predomină atitudinea inumană- disprețul, agresivitatea, nervozitatea, tendința de dominare dețin controlul asupra personalității umane.

Manifestarea comportamentului agresiv nu este condiționat de domeniul profesional sau de o anumită specialitate, dar de particularitățile personalității a omului.

Cuvinte-cheie: agresivitate, personalitate, trăsături de personalitate, nervozitate, dominare, valoare mică, valoare mare, verbală directă, verbală indirectă, fizică directă, fizică indirectă, stăpânire de sine, echilibru emoțional, tact, atitudine îngăduitoare, forme de comportare, de conviețuire, toleranță, comportament dezechilibrat.

Comportamentul uman în mare parte este determinat de condițiile de viață socială, de cerințele mereu crescânde ale societății, care deseori nu oferă cele necesare pentru viața și activitatea omului, nu-l protejează, considerând că se va putea descurca de unul singur. În rezultat, tot mai dificil devine pentru om de a se încadra eficient într-un colectiv de muncă, de a avea succes în viața personală, activitatea profesională, de a fi remunerat după capacități, după valoare, după volumul lucrului realizat etc. Aceasta

dezvoltă agresivitatea în toate formele ei de manifestare și lasă impresia că nimic nu se poate face pentru a salva situația, poate doar forțat, prin agresiune, aplicarea chiar a forței fizice, se poate obține ceva. Nu întâmplător, agresivitatea a devenit una din cele mai importante probleme de studiu în psihologia contemporană

Agresivitatea se exprimă prin comportamente încărcate de reacții brutale, distructive și de atacare. Mai poate fi definită și ca atitudine bătaioasă, arțăgoasă, o însușire de a trăi și a asigura trebuințele vitale principale (alimentare și, în special, sexuale) prin forță [2; 4; 8]. Agresivitatea este însoțită de un comportament distructiv, orientat la producerea unor daune materiale, morale, psihice ori mixte, asupra altei ființe care nu-și dorește o asemenea atitudine. Indiferent de forma în care se manifestă agresivitatea presupune un comportament orientat la provocarea unei daune sau pierderi altei persoane.

Agresivitatea ca fenomen social a fost cercetată de mai mulți savanți psihologi (D. Riciardson, R.Bayron, S.Freud, J.Dollard, L.Berkowitz, A.Bandura etc.), care au abordat și elucidat diferite aspecte ale acestei probleme [1; 3; 5] .

Unii savanți (K.Lorenz, S.Freud) consideră că, agresivitatea este o reacție înnăscută, o formă de adaptare a organismului, însă problema a rămas controversată dat fiind faptul că chiar la animalele carnivore agresivitatea este o necesitate. S.Freud considera că agresivitatea este un instinct. După părerea lui, oamenii se nasc cu instinctul de a agresa și a fi violenți, agresivitatea fiind distructivă [5; 10; 11; 12]

K.Lorenz consideră că agresivitatea are o valoare adaptativă și este esențială pentru supraviețuire. Nu numai omul își apără spațiul locativ de trai, bunurile, dar și animalul își apără teritoriul, îndepărtându-i pe alții, care-i fac invazii [2;4; 8].

Realitatea socială demonstrează că la oameni există mari diferențe în manifestarea agresivității. Există populații, comunități de oameni care nu cunosc agresivitatea și, dimpotrivă, există populații care se manifestă deosebit de agresiv.

În societate se consideră că agresivitatea a progresat odată cu mărirea mijloacelor de distrugere în masă a populațiilor. De asemenea există și un oarecare grad de contaminare cu agresivitate în grupurile umane și aceasta este mai evidentă cu cât este în creștere și răspândire crima organizată. N. Mailloux consideră că agresivitatea mai temperată este constructivă. În asemenea cazuri ea conferă “ardoare“ conduitei și dacă este angajată în activități constructive contribuie la dezvoltarea mai intensă, la implicarea mai activă în progresul social [5].

J. Dollard consideră că agresivitatea este rezultatul frustrațiilor și depinde de condițiile de existență. Aceasta este opinia teoriei reactive a agresivității. Conform opiniei lui J. Dollard frustrația întotdeauna duce la agresivitate [3].

Absolutismul afirmațiilor lui J. Dollard a fost temperat de N.E.Miller, N.Barker, K.Levin. Studiind copiii frustrați ei au găsit conduite neagresive mai multe decât agresive [3; 2]. Aceste afirmații au fost confirmate de L.Berkowitz [1]. De asemenea J. Dollard și A.Stoirt studiind agresivitatea oamenilor din zona urbană, au scos în evidență faptul, că periferiile orașelor în care locuiesc grupuri mari de oameni privați material provoacă apariția unui mare grad de grupuri agresive. Este cunoscută și opinia inversă, conform căreia din grupurile de oameni foarte avuți majoritatea au ajuns la așa o poziție economică prin mijloace agresive [3; 5].

Agresivitatea depinde de învățarea socială și mai ales de deprivările provocate social. Există diferențe de agresivitate. În dependență de nivelul cultural în orice colectiv există o anumită doză de agresivitate determinată, după părerea lui N.White, de competitivitate. În acest context se evidențiază trei idei caracteristice: 1. Există o anumită doză de agresivitate la care trebuie să se facă adaptarea chiar în ontogeneză. 2. Energiile agresive pot fi canalizate spre acțiuni sociale constructive și pozitive, prin care se pot satisface trebuințe, care dacă lipsesc pot fi surse de frustrație și agresiune. 3. Se pot organiza activități competitive (sport de echipe și de performanțe naționale și internaționale) care consumă agresivitatea înainte de a se transforma într-o componentă comportamentală stabilizată ca violență [9; 5].

Agresivitatea ca fenomen social a fost studiată și de psihanalisti (D.Lagache, J.Lacan).

Aceștia considerau că masochismul sau autopedepsirea sunt forme convertite de agresivitate. Tendințele de autodistrugere, instinctul accentuat al morții de asemenea sunt rezultate ale agresivității ascunse. Agresivitatea autopedepsirii exprimă o opoziție a persoanei împotriva sa însăși. Aceasta se focalizează în imaginea de sine în situații de percepere și intuire a posibilității de alterare, provocat eventual de cineva. Agresivitatea latentă, după părerea freidiștilor trece prin diferite stadii, fiind mai concentrată expresivitatea ei în stadiul oglinzii, în perioada pubertății, când se formează funcțiile multiple ale imaginii de sine și ale eului [2; 4; 8].

Pentru unii autori agresivitatea este strâns legată de frustrare. Astfel un copil împiedicat să se joace se îmbufnează, tropăie din picioare de furie. Chiar și medicul, după cum menționează S.Freud, poate fi inconștient agresiv față de unii pacienți pe care nu-i poate vindeca.

Agresivitatea poate avea și alte cauze. H.Montagner menționa că la copiii în restanță cu somnul apar accese de agresivitate, urmate de momente de izolare totală. Tot la copii cel mai frecvent agresivitatea apare în urma unei insatisfacții profunde, însoțite de lipsa de afecțiune sau a unui sentiment de devalorizare personală. Spre exemplu, în situația când un elev în pofida efortului depus este pedepsit că nu satisface exigențele părinților, copilul se revoltă și aceasta poate duce la consecințe și mai grave [2; 4; 8; 5]. Și totuși, învățarea are un rol important la diminuarea agresivității. În cartea sa "Omul agresiv" P.Karli arată că în unele grupuri umane (de exemplu, în Tahiti, Mexic) orice agresivitate este

stigmatizată, dezaprobată. După părerea lui și în societatea noastră ar fi posibilă diminuarea agresivității prin măsuri educative, prin aprobarea conduitelor altruiste și a valorilor morale [2; 9].

Nu există o accepțiune unică a termenului agresivitate, agresiune. Principalele poziții susținute de savanți sunt următoarele:

- a) bihevioriștii consideră că agresiune este orice comportament care rănește ori aduce prejudiciu altuia;
- b) neobihevioriștii consideră agresiunea ca o intenție de a răni sau a aduce un prejudiciu altuia;
- c) cognitivii consideră că un comportament poate fi considerat agresiv numai dacă este în același timp intenționat și constituie o violare a normei care guvernează situația în care se produce.

Formele de manifestare a agresiunii sunt foarte diferite și se referă la orice reacție directă sau indirectă, activă sau pasivă, fizică sau verbală, destinată să aducă un prejudiciu altuia. Dacă luăm în considerație intenția subiectului agresiv putem face deosebirea dintre agresivitatea ostilă și cea instrumentală, care constă în a folosi puterea pentru a atinge un alt scop decât cel de a prejudicia victima, anticipând o recompensă. Din perspectiva freudiană agresiunea duce la agresivitate și este un comportament spontan izvorât dintr-o pulsione unitară și fundamentală, cu rădăcini în sfera biologică și a cărei energie trebuie numai decărcată. În psihologia socială existența unei energii pulsionale autonome este contestată. Se consideră că pulsionea nu ar da naștere decât unei aplicări spre agresare, actualizată de factori situaționali. Agresiunea apare ca un control de manipulare.

J.Dollard, care a marcat începutul cercetărilor experimentale asupra agresiunii, vorbește de o conexiune înăscută între frustrare, stimulul antecedent și agresiune [3]. Comportamentul agresiv fiind o consecință logică a frustrării. În această viziune agresiunea reprezintă o tentativă de a îndepărta ceea ce îl împiedică pe subiect să atingă scopul pe care și l-a fixat. Cercetările experimentale însă au dus la contestarea necesității frustrării în agresiune.

L.Berkowitz consideră că frustrarea dă naștere agresiunii numai dacă stimularea agresivă produce o stare de excitație, mânie, care, la rândul său sporește disponibilitatea răspunsului prin agresiune în condiții, situații corespunzătoare, mai ales la prezența unor stimuli provocatori ai agresiunii [1].

A.Bandura consideră că comportamentele agresive sunt rezultatul unor învățări, a unor învățări prin observație. Această afirmație este de natură să explice condițiile conjuncturale ale agresiunii, punând accentul pe actualizarea ei, fără a exclude originea endogenă a comportamentului [10; 11; 12].

Modelele de apărare și de atac caracteristice agresiunii naturale se află sub controlul unor mecanisme neurobiologice specifice. Admițând faptul că agresiunea naturală apare ca fiind orientată asupra unor obiecte, persoane și în situații specifice, că răspunsul este flexibil și plastic în dependență de

atitudinea țintei, că ea implică o integrare complexă de reactivități somatice și autonome, problema fundamentală constă în a evidenția dacă intervențiile intracerebrale pot provoca esențialul acestor caracteristici. Neurobiologii au propus diferite modele de comportament agresiv, cum ar fi atacul pisicii asupra șoarecelui, model de prădare, contestat de etologi ca nefiind o manifestare a agresiunii sau agresiunea interspecifică șobolan-șoarece etc. Ca exemplu poate fi și acel moment că stimularea unor zone din hipotalamus provoacă atacul pisicii. Există niște mecanisme centrale înnăscute care au ca scop să controleze agresiunea, decât să producă modele de răspuns ori să pregătească capacitățile senzomotorii la condițiile mediului.

Comportamentul agresiv acoperă toate conduitele flexibile și progresive, stereotipe și ritualizate, de amenințare și de atac care intervin în situațiile de rivalitate. Acest comportament desemnează un spațiu personal dincolo de care intruziunea unui rival, unei persoane anumite nu este tolerată. Această distanță interindividuală variază în dependență de specie și, la fiecare om, după împrejurările și istoria personală. Funcția sa biologică primară este să asigure securitatea și liniștea persoanei, garantându-i resursele necesare: un loc în dormitor, accesul la hrană.

Prin intermediul structurării grupurilor sociale conform ierarhiilor sau teritorialității comportamentul agresiv reglementează accesul la situațiile cele mai favorabile de viață și activitate socială. El devine, în acest caz, suportul unei competiții și al unei selecții intraspecifice. Pentru persoană și în sânul grupului social, mecanismul comportamentelor de amenințare și de evitare, comportament agonistic, este suficient pentru a regla fără vătămare corporală distanțarea subiecților conform statutului și funcției lor. În cazul creșterii densității populației, presiunea mărită, exagerată a competiției, frecvența interacțiunilor duc la o situație socială tensională.

Natura și originea agresivității au fost obiectul unor dezbateri cu disputa ideologică. K.Lorenz și S.Freud susțineau existența unei pulsioni agresive irepresibile. Alți savanți sunt de părerea că pulsionea agresivă se instalează în cursul ontogenezei, în dependență de frustrări și experiențe. Savanții totuși fac distincția între agresivitatea intraspecifică, modulată cu grijă, care contribuie la succesul global al grupului și al populației, evitând vătămarea corporală a persoanei, și agresivitatea interspecifică înscrisă în registrul comportamentului de prădare și de antiprădare [2; 4; 8].

Agresivitatea este o dispoziție permanentă de angajare în conduite de agresiune reale sau fantasmatică. Se pot distinge două aspecte: o agresivitate malignă, distructivă, și o agresivitate benignă la care combativitatea se exprimă prin competiție și creativitate. Agresivitatea, după S.Freud, este considerată o pulsione unitară și independentă, proiecție a instinctului de moarte sau de distrugere. A.Adler consideră agresivitatea ca o manifestare a dorinței de putere asupra altuia și de afirmare de sine. Cercetările științifice interculturale au arătat marea varietate a normelor care guvernează agresivitatea și combativitatea la diferite culturi [2; 4; 8].

Scopul cercetării – a evidenția formele de manifestare a agresivității la adulții, implicați în activitățile sociale.

Metodologia cercetării.

Pentru a realiza scopul înaintat în cadrul cercetării am aplicat următoarele metodici:

Proba I. Chestionarul de personalitate FPI, forma B, autor F.Fahrenberg, H.Selg, R.Hempel.

Chestionarul FPI este utilizat pentru diagnosticarea stărilor și însușirilor de personalitate în cazul adaptării sociale și reglajului comportamental.

Forma B a chestionarului conține 114 itemi și se aplică individual sau în grup (fără limită de timp) persoanelor cu nivel educațional și dezvoltare intelectuală medie, capabile să surprindă semnificația itemilor.

Scala FPI 2 – Agresivitate spontană. Valoarea mare a rezultatelor indică un comportament impulsiv, sadic. În relațiile cu oamenii subiectul face glume de prost gust sau lipsite de sens, se bucură de necazul altora. Este nestăpânit, agitat, manifestă nevoia de schimbare, setea de aventură, tendința de exaltare - toate acestea reprezentând tabloul maturității emoționale. Valoarea mică exprimă tendința de agresiune spontană minimă, stăpânire de sine, comportare stabilă.

Scala FPI 7 – Dominare. Valoarea mare de testare indică acte de agresiune fizică, verbală sau imaginară; tendințe spre o gândire autoritar – conformistă; agresivitate în limita formelor convenționale de conviețuire în societate. Valoarea mică indică tactul, toleranța, atitudinea ponderată a subiectului.

Scala FPI 1 – Nervozitate. Valoarea mare de testare indică disconfort psihosomatic (tulburări de somn, dureri și stări generale proaste, oboseală cu fenomene de epuizare, neliniște, instabilitate), stări de iritație afectivă însoțite de tulburări vegetative și musculare manifeste. Valoarea mică arată prezența unor tulburări psihosomatice minore, rezonanță afectivă scăzută.

Proba II. Metodica “ Comportamentul agresiv,“ autor E.P.Iliin, P.A.Kovaliov.

Metodica este orientată la determinarea predispoziției respondenților spre un anumit tip de comportament agresiv.

Scalele prezintă informație la următoarele tipuri de agresivitate:

Agresivitatea verbală: directă sau indirectă;

Agresivitatea fizică: directă sau indirectă, nivelul nerezinerii.

Rezultatele cercetării.

Ca respondenți au fost studenții de la Facultatea Pedagogie, UST, ce își fac studiile cu frecvență redusă. La experiment au participat 21 studenți din diferite grupe de la această facultate, cu vârsta cuprinsă între 30 – 51 ani.

Proba I. “ Chestionarul de personalitate FPI,“ forma B, F. Fahrenberg, H. Selg, R. Hampel. Studenții au fost rugați să răspundă sincer la întrebările chestionarului prin răspunsurile “ da “ sau “ nu

“, indicând pe cât este posibil felul fiecăruia de a fi în diverse situații din viață, nu numai plăcute, dar și neplăcute, tensionale. În urma prelucrării datelor studenții au acumulat un anumit punctaj la fiecare din cele 12 scale ale testului: I – Nervozitate, II – Agresivitate, III – Depresie, IV – Emotivitate, V – Sociabilitate, VI – Caracter calm, VII – Dominare, VIII – Inhibiție, IX – Fire deschisă (sinceritate), X – Extraversiune – Introversiune, XI – Labilitate emoțională, XII – Masculinitate – Feminitate. Mai jos prezentăm datele la trei scale: I – Nervozitate, II – Agresivitate, VII – Dominare, care scot în evidență, dacă sunt sau nu prezente stările de tensiune, disconfort, iritabilitate, agresiune la respondenți. Rezultatele sunt prezentate în tab.N1 (vezi tab. N1).

Tab. N 1. Agresivitatea la adulți (Rezultatele experimentului de constatare, Proba I.

“ Chestionarul de personalitate FPI “, forma B, autor F. Fahrenberg, H.Selg, R.Hampel)

Nr. D/o	NP vârsta	Scalele					
		I		II		VII	
		Nervozitate		Agresivitate		Dominare	
		B (brute)	S (stand.)	B (brute)	S (stand.)	B (brute)	S (stand.)
1.	AV (37 ani)	6	6	2	3	2	4
2.	BT (48 ani)	6	6	5	5	5	7
3.	EA (51 ani)	10	8	3	4	4	7
4.	TB (32 ani)	12	8	6	7	6	8
5.	BA (31 ani)	3	4	3	4	1	3
6.	CO (31 ani)	15	9	5	5	5	7
7.	GD (47 ani)	4	5	2	3	2	4
8.	GE (32 ani)	15	9	5	5	5	7
9.	GG (45 ani)	6	6	1	1	2	4
10.	FI (32 ani)	8	7	4	5	3	5
11.	FL (30 ani)	11	8	5	5	4	6
12.	IT (31 ani)	6	6	3	4	3	5
13.	LC (45 ani)	12	8	4	5	4	6
14.	MG (33 ani)	10	8	4	5	6	8
15.	MN (42 ani)	6	6	3	4	2	4

16.	PV (32 ani)	8	7	3	4	4	6
17.	RH (47 ani)	6	6	1	1	1	4
18.	TC (46 ani)	11	8	6	7	5	7
19.	ZT (49 ani)	12	8	6	7	4	6
20.	ZA (30 ani)	11	8	4	5	6	8
21.	ML (32 ani)	10	8	6	7	4	6

Am luat pentru comparație trei scale: Nervozitate, Agresivitate, Dominare; deoarece fiecare din ele redau tensiunea internă, situații de agresivitate, care pot fi prezente la persoană. După cum dovedesc rezultatele probei experimentale, cele mai ridicate valori s-au observat la scala Nervozitate. La 11 (52,3%) respondenți s-a depistat un nivel ridicat al nervozității, adică prezența unor stări de disconfort, tulburări de somn, iritare afectivă, epuizare, de neliniște și instabilitate. Cu toate acestea în relațiile cu colegii asemenea comportamente nu se manifestă evident. Alți 8 (38,0%) respondenți au luat valoarea medie la această scală, și numai la 2 (9,5%) respondenți nervozitatea are valoare mică. Aceasta denotă prezența la ei a unor schimbări psihosomatice minore, a unei stări afective scăzute.

La scala Agresivitate rezultatele sunt mult mai mici, mai joase. Cu valoarea mare, ridicată a agresivității nu s-a depistat nimeni. Majoritatea respondenților s-au plasat la nivel mediu – 12 (57,1%), cu un comportament echilibrat, reținut, stăpânit în relațiile cu alte persoane. Ceilalți – 9 (42,9%) respondenți au valoarea mică la scala agresivității, dau dovadă de stăpânire de sine, de un comportament stabil, echilibrat.

Scala Dominare la valoarea mare de testare indică acte de agresiune fizică, verbală sau imagină, agresivitate în limita formelor convenționale de comportare în societate. Au luat valoarea mare la testare la această scală din cei 21 respondenți numai 3 (14,2%), ca dovadă a faptului că la ei sunt prezente forme de comportament agresiv. Tot din acești respondenți, alți 12 (57,1%) s-au plasat la nivel mediu ca dovadă a faptului că manifestă un comportament mai echilibrat, reținut și stăpânire de sine. Alți 6 (28,5%) respondenți au luat valoarea mică la scala Dominare, ceea ce indică prezența la ei a tactului, toleranței, atitudinii ponderale a subiectului în colectiv.

La Proba II. Metodica “Comportamentul agresiv,” autor E.P.Iliin, P.A.Kovaliov de asemenea au participat cei 21 studenți de la secția cu frecvență redusă a Facultății Pedagogie de la UST. Respondenților li s-a propus chestionarul testului și au fost rugați să răspundă prin răspunsul “ Da“ - dacă sunt de acord și răspunsul “ Nu “ – dacă nu sunt de acord cu afirmațiile chestionarului. Datele sunt prezentate în tab. N 2 (vezi tab. N 2).

Tab. N2. Agresivitatea și formele de manifestare la adulți (Rezultatele experimentului de constatare, Proba II. Metodica “Comportamentul agresiv, “autor E.P.Iliin, P.A.Kovaliov).

		AGRESIVITATEA
--	--	----------------------

Nr. D/o	NP	Verbală		Fizică	
		Directă	Indirectă	Directă	Indirectă
1.	AV (37 ani)	2	5	1	2
2.	BT (48 ani)	3	5	2	4
3.	EA (51 ani)	5	3	5	3
4.	TB (32 ani)	5	1	3	3
5.	BA (31 ani)	5	6	2	4
6.	CO (31 ani)	2	3	1	2
7.	GD (47 ani)	5	3	4	6
8.	GE (32 ani)	5	3	3	0
9.	GG (45 ani)	4	2	1	5
10.	FI (32 ani)	2	8	1	2
11.	FL (30 ani)	3	4	3	2
12.	IT (31 ani)	4	5	6	5
13.	LC (45 ani)	4	5	3	3
14.	MG (33 ani)	4	5	2	2
15.	MN (42 ani)	1	3	0	1
16.	PV (32 ani)	1	6	0	1
17.	RH (47 ani)	6	6	3	2
18.	TC (46 ani)	6	8	6	5
19.	ZT (49 ani)	4	4	4	2
20.	ZA (30 ani)	10	8	2	4
21.	ML (32 ani)	2	1	0	4

Așadar, după cum demonstrează rezultatele probei experimentale, comportamentul agresiv la adulți se manifestă destul de variat. La fiecare din formele examinate de comportament agresiv, se are în vedere agresivitatea verbală directă și indirectă, agresivitatea fizică directă și indirectă, comportamentul agresiv la adulți se manifestă diferit. Astfel din cei 21 respondenți numai 1 (4,7%) manifestă agresivitate verbală directă la nivel înalt, adică persoana dată se poate certa în orice moment cu oricine

din cauza tensiunii emoționale de care este stăpânită. La alți 7 (33,3%) agresivitatea verbală este la nivel mediu, ceilalți 13 (61,9%) respondenți nu prezintă careva semne evidente de agresivitate verbală directă, sunt destul de calmi și liniștiți.

De agresivitate verbală indirectă, în stare ascunsă au dat dovadă 3 (14,2%) respondenți la care acest tip de agresivitate verbală s-a dovedit a fi la un nivel destul de ridicat. Alți 8 (38,0%) respondenți se află la nivel mediu în manifestarea acestei calități, au o anumită doză de agresivitate, dar ea nu se manifestă evident. Ceilalți 10 (47,6%) respondenți nu manifestă careva agresivitate verbală ascunsă, indirectă.

Agresivitatea fizică directă sau indirectă la nivel ridicat nu s-a manifestat nici la unul din respondenți. Și la nivel mediu rezultatele au fost destul de ne semnificative: 2 (9,5%) respondenți s-au evidențiat la agresivitatea fizică directă și 3 (14,2%) respondenți s-au depistat la agresivitatea fizică indirectă. Ceilalți respondenți au fost la un nivel jos, ne semnificativ în manifestarea agresivității fizice directe sau indirecte.

Concluzii

Schimbările sociale actuale, noile condiții de viață și activitate socială pot crea diverse probleme la integrarea socială, în câmpul muncii, ridicarea calificării, perfecționarea calităților personale și profesionale, afirmarea personală, profesională etc. Din aceste considerente adulții pot manifesta diferite forme de agresivitate, atunci când necesitatea în dobândire a diferitor bunuri, activități de prestigiu le este barată, ori greu de atins, iar dorința de dobândire, obținere a bunurilor, supraviețuire este destul de mare. Același moment s-a observat și în cadrul probelor experimentale. Mulți adulți la început de activitate, care cere mare răspundere, dau dovadă de o stare înaltă de nervozitate ascunsă, manifestă agresivitate din dorința de a fi observați, de a evidenția ponderea lor în colectivul de semeni.

Și totuși, nu putem spune că adulții contemporani, implicați în activitățile sociale, sunt agresivi, de natură agresivă, deoarece la majoritatea din ei agresivitatea are o valoare mică, ca dovadă a faptului că manifestă stăpânire de sine, au un comportament social adecvat, echilibrat. Numai în unele cazuri, la unele persoane în cazuri singulare se manifestă agresivitatea verbală directă și la un număr ceva mai mare agresivitatea verbală indirectă. Agresivitatea fizică la acești adulți n-are forme proeminente de manifestare.

Adulții din instituțiile superioare de învățământ nu manifestă evident forme de agresivitate fizică directă sau indirectă, în unele cazuri aceste forme de agresivitate pot fi compensate de agresivitatea verbală directă sau indirectă la care adulții apelează mai frecvent. Instruirea socială în cadrul instituțiilor de învățământ superior contribuie la o mai bună organizare a activității adulților, lucrului pe profesie, la îmbunătățirea condițiilor de viață și activitate și aceasta diminuează agresivitatea.

Bibliografie

1. Bercowitz, L., Aggression: A Social Psychological Analysis, Random House, New York. 1962.
2. U. Șchiopu. Dicționar de psihologie. București: Babel. 1997.
3. Dollard, J., Doob, I., Miller, N., Mowrer, O., Sears, R. Frustration and Aggression, CT: Yale University Press, New Haven. 1939.
4. Doron, R., Parot, F. Dicționar de psihologie, Humanitas, București. 1999, 2006.
5. Eibl-Eibesfeldt, I. Agresivitatea umană. București: Editura Trei. 1995.
6. Eysenck, H., Eysenck, M. Descifrarea comportamentului uman. București: Teora.1998.
7. Iluț, P. Abordarea calitativă a socioumanului. Iași: Polirom.1997
8. Larousse. Dicționar de psihologie. București: Univers enciclopedic.2000.
9. Mureșan, P. Învățarea socială. București: Albatros.1980.
10. Neculau, A., Manual de psihologie socială. Iași: Polirom.2003.
11. Ralea , M. Explicarea omului. București: Minerva.1972.
12. Radu, I., Iluț, P.,. Psihologie socială. Cluj-Napoca: Exe. 1994.

Primit 04.02.16